

Погорецький М. А.,
доктор юридичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України,
завідувач кафедри правосуддя
юридичного факультету
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Старенький О. С.,
кандидат юридичних наук,
асистент кафедри правосуддя
юридичного факультету
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

УДК 343.14

ОГОЛОШЕННЯ ОСОБИ В МІЖНАРОДНИЙ РОЗШУК: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ

Одним із недоліків чинного Кримінального процесуального кодексу України є відсутність в ньому чіткої правової регламентації процесуального порядку оголошення особи в міжнародний розшук та його безпосереднього здійснення, невизначеність органу, який оголошує особу в міжнародний розшук, а також моменту, з якого особа вважається такою, що перебуває у міжнародному розшуку. Все це призводить до неоднозначного розуміння практичними працівниками зазначених питань та неоднакового формування правозастосовної практики.

Зважаючи на викладене, авторами статті поставлено за **метою** дослідити порядок оголошення особи в міжнародний розшук та його безпосереднього здійснення, визначити орган, який оголошує особу в міжнародний розшук, а також момент, з якого особа вважається такою, що перебуває у міжнародному розшуку.

Авторами статті докладно проаналізовано положення чинного законодавства України, міжнародно-правових актів і договорів, а також внутрішніх документів Інтерполу та Генеральної асамблеї Інтерполу в частині здійснення міжнародного розшуку особи.

Робиться висновок, що органом, котрий здійснює повноваження щодо оголошення особи в міжнародний розшук, є Генеральний секретаріат Інтерполу. Компетентні правоохоронні органи запитуючої держави є лише ініціаторами, які діють через відповідне РА НЦБ Інтерполу. Моментом оголошення особи в міжнародний розшук є саме прийняття Генеральним секретаріатом Інтерполу рішення – циркулярного повідомлення, що відображається в ін-

формаційній базі Інтерполу. Початком міжнародного розшуку є направлення відповідного повідомлення до РА Укрбюро Інтерполу усіх країн-учасниць.

Визначено поетапний порядок оголошення особи в міжнародний розшук.

Вказується, що відсутність на момент розгляду клопотання прокурора про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою щодо особи, яка перебуває в міжнародному розшуку, відповідних підтверджуючих документів (довідка, витяг із бази даних Інтерполу тощо) є обґрунтованою підставою для його незадоволення слідчим суддею.

Встановлено, що обов'язковою умовою для направлення правоохоронним органом запиту до РА НЦБ Інтерполу щодо міжнародного розшуку особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, є ухвалення слідчим, прокурором постанови про оголошення цієї особи в міжнародний розшук. Прийняття слідчим, прокурором відповідного процесуального рішення в рамках кримінального провадження є лише першим етапом для оголошення особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, в міжнародний розшук.

Ключові слова: міжнародний розшук, прокурор, Інтерпол, доказ, кримінальне провадження, запобіжний захід.

Розбудову України як незалежної, демократичної, соціальної та правової держави суттєво гальмує сучасна організована злочинність, яка впродовж тривалого часу пронизує усі сфери суспільного життя нашої країни, завдаючи їй катастрофічних збитків, підриваючи її інвестиційну привабливість на внутрішньому та зовнішньому ринках, негативно впливаючи на розвиток усіх суспільних та державних інституцій. Саме тому держава в особі органів досудового розслідування та прокуратури повинна систематично вживати всіх належних правових заходів, спрямованих на попередження, виявлення, розкриття та розслідування кримінальних правопорушень, у тому числі на викриття та затримання осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, прокуратури та суду.

До числа таких ефективних кримінальних процесуальних заходів належить розшук. Результати проведеного аналізу статистичних даних Генеральної прокуратури України за 2014–2018 рр.¹ свідчать про масштабну поширеність кількості кримінальних проваджень, в яких слідчими, прокурорами приймалося рішення про зупинення досудового розслідування через оголошення

в розшук підозрюваного. Так, якщо в 2014 р. було прийнято відповідне рішення у 5756 кримінальних провадженнях, у 2015 р. – у 7188, в 2016 р. – у 4826, в 2017 р. – у 9070, то в 2018 р. – у 4052 кримінальних провадженнях. Складність і своєчасність викриття та затримання осіб, які перебувають у розшуку, пов'язана з тим, що вони, як показують результати аналізу матеріалів правозастосовної практики, досить часто переховуються від органів досудового розслідування, прокуратури та суду на території іноземних країн. У зв'язку з цим виникає необхідність в ініціюванні слідчими, прокурорами процедури міжнародного розшуку.

Водночас, результати проведеного аналізу положень чинного Кримінального процесуального кодексу України (КПК України)² дають підстави для висновку про відсутність у ньому положень, які б докладно регламентували процесуальний механізм оголошення особи у міжнародний розшук. Все це призводить до неоднозначного розуміння практичними працівниками зазначених питань та неоднакового формування правозастосовної практики, наслідком чого є порушення прав, свобод і законних інтересів осіб, до яких застосовується

¹ 'Статистична інформація про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування за 2014–2018 рр.' Офіційний сайт «Генеральна прокуратура України» <<https://www.gp.gov.ua/ua/statinfo.html>> дата звернення 20.12.2018.

² Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 № 2135-XII <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>> дата звернення 20.12.2018.

процедура розшуку, у тому числі й міжнародного.

Не дивлячись на те, що окремі проблемні питання оголошення особи в розшук розглядали у своїх наукових працях Ю.П. Аленін, І.В. Басиста, О.В. Капліна, Л.М. Лобойко, О.Ю. Татаров, В.В. Топчій, Л.Д. Удалова, М.С. Цуцкі-рідзе, Ю.М. Черноус, О.Г. Шило та інші вітчизняні фахівці, питання щодо порядку оголошення особи в міжнародний розшук та його безпосереднього здійснення, встановлення органу, який оголошує особу в міжнародний розшук, а також визначення моменту, з якого особа вважається такою, що перебуває у міжнародному розшуку, вченими не розглядалися. У зв'язку з цим виникає необхідність у дослідженні цих питань, що і є метою статті.

На сьогодні питання здійснення розшуку осіб регламентуються нормами КПК України, Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність»¹, а також окремими відомчими нормативно-правовими актами.

Чинний КПК України визначає загальні засади розшуку осіб (підозрюваного, обвинуваченого) під час здійснення кримінального провадження. Так, зокрема, ст. 281 КПК України передбачено, якщо під час досудового розслідування місцезнаходження підозрюваного невідоме, то слідчий, прокурор оголошує його розшук, про що виноситься окрема постанова, якщо досудове розслідування не зупиняється, або вказується в постанові про зупинення досудового розслідування, якщо приймається таке рішення, відомості про що вносяться до Єдиного реєстру досудових розслідувань (ЄРДР). Здійснення розшуку підозрюваного може бути доручено оперативним підрозділам.

Розділом VIII «Інструкції з організації взаємодії органів досудового роз-

слідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні», затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 07.07.2017 № 575 [2], передбачено, що у день прийняття такого процесуального рішення слідчий доповідає про оголошення розшуку підозрюваного керівникові органу досудового розслідування для їх погодження та подальшого направлення керівникові територіального органу, підрозділу поліції або міжрегіонального територіального органу Національної поліції України або його територіального (відокремленого) підрозділу, який здійснює оперативне супроводження кримінального провадження або матеріали діяльності якого стали підставою для початку кримінального провадження, організації розшуку підозрюваного. Зазначені матеріали повинні містити витяг із ЄРДР, копії письмового повідомлення про підозру, постанови про оголошення розшуку підозрюваного або постанови про зупинення досудового розслідування, ухвали слідчого судді про дозвіл на затримання з метою приводу, довідку про особу або копію документа, який посвідчує особу.

Відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 280 КПК України досудове розслідування може бути зупинене після повідомлення особі про підозру у разі, якщо оголошено в розшук підозрюваного. Частиною 2 цієї статті визначено, що до зупинення досудового розслідування слідчий зобов'язаний виконати всі слідчі (розшукові) та інші процесуальні дії, проведення яких необхідне та можливе, а також всі дії для здійснення розшуку підозрюваного, якщо зупинити досудове розслідування необхідно у зв'язку з обставинами, передбаченими п. 2 ч. 1 ст. 280 КПК України.

¹ Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 № 2135-XII <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>> дата звернення 20.12.2018.

² Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 07.07.2017 № 575 <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17>> дата звернення 20.12.2018.

Згідно зі ч. 5 ст. 280 КПК України після зупинення досудового розслідування проведення слідчих (розшукових) дій не допускається, крім тих, які спрямовані на встановлення місцезнаходження підозрюваного.

Слід звернути увагу на те, що хоча й чинний КПК України не визначає процесуального порядку оголошення особи в міжнародний розшук, натомість у ньому передбачено низку норм, законодавча конструкція яких містить словосполучення «міжнародний розшук» або «міждержавний розшук» (ч. 5 ст. 139, ч. 6 ст. 193, ч. 2 ст. 297¹, п. 4 ч. 1 ст. 297², ч. 1, 3 ст. 297⁴, ч. 3 ст. 323 КПК України).

Пунктом 8 розділу VIII «Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні», затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 07.07.2017 № 575, визначено, що у кримінальних провадженнях про тяжкі та особливо тяжкі злочини, в яких підозрюваного оголошено в розшук, у разі наявності достатніх підстав вважати, що особа може переховуватися за межами України, слідчий відповідно до законодавства вирішує питання про оголошення особи в *міжнародний розшук* (виділ. – М.П. та О.С.).

Статтею 6 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» передбачено, що підставами для проведення оперативно-розшукової діяльності (ОРД) є наявність достатньої інформації, одержаної в установленому Законом порядку, що потребує перевірки за допомогою оперативно-розшукових заходів (ОРЗ) і засобів, про осіб, які готують вчинення злочину; осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду або ухиляються від відбування кримінального покарання; осіб безвісно відсутніх тощо.

Статтею 9 Закону України «Про ОРД» визначено, що ОРЗ, пов'язані

з тимчасовим обмеженням прав людини, проводяться з метою запобігання тяжким або особливо тяжким злочинам, їх виявлення та припинення, *розшуку осіб* (виділ. – М.П. та О.С.), які ухиляються від відбування кримінального покарання або безвісти зникли, захисту життя, здоров'я, житла і майна працівників суду і правоохоронних органів та осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, припинення розвідувально-підривної діяльності проти України.

У п. 1 ч. 1 ст. 9¹ Закону України «Про ОРД» вказується, що ведення оперативно-розшукових справ (ОРС) здійснюється щодо невстановлених осіб, які готують вчинення злочину, а також осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду або ухиляються від відбування кримінального покарання, – до їх встановлення або розшуку, але не більше строків давності притягнення до кримінальної відповідальності чи строків давності виконання обвинувального вироку.

При цьому ОРС повинна бути закрита у разі розшуку особи, яка переховувалася від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду, ухилялася від відбування кримінального покарання, а також особи, яка безвісно відсутня (п. 1 ч. 1 ст. 9² Закону України «Про ОРД»).

Відповідно до п. 3 ч. 1 ст. 10 Закону України «Про ОРД» матеріали ОРД використовуються для попередження, виявлення, припинення і розслідування злочинів, розвідувально-підривних посягань проти України, *розшуку злочинців* (виділ. – М.П. та О.С.) та осіб, які безвісти зникли.

Статтею 14 Закону України «Про ОРД» передбачено, що прокурор у межах своєї компетенції дає письмові вказівки про проведення ОРЗ з метою попередження та виявлення злочинів, про *розшук осіб* (виділ. – М.П. та О.С.), які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду, ухиляються від відбування кримінального покарання, безвісно відсутні (п. 4 ч. 3).

Виходячи з наведеного, ОРД як система гласних і негласних пошукових, розвідувальних та контррозвідувальних заходів, що здійснюються із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів, спрямована, у тому числі, й на розшук осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду, ухиляються від відбування кримінального покарання, безвісно відсутні.

Таким чином, розшук особи може здійснюватися як процесуальними засобами в межах кримінального провадження, так і оперативно-розшуковими засобами в ході здійснення ОРД.

Виходячи з результатів аналізу норм чинного КПК України, Закону України «Про ОРД», «Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні» та інших відомчих нормативно-правових актів, можемо дійти висновку, що вітчизняне законодавство передбачає *три види розшуку*:

- 1) внутрішньодержавний (національний) розшук;
- 2) міждержавний розшук;
- 3) міжнародний розшук.

Внутрішньодержавний (національний) розшук осіб направлений на розшук осіб, які вчинили кримінальне правопорушення на території України. Такий розшук може здійснюватися шляхом проведення уповноваженими суб'єктами відповідних ОРЗ, слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій у межах ОРД або кримінального провадження.

Міждержавний розшук осіб здійснюється на підставі багатосторонніх або двосторонніх угод (наприклад, «Договір держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав про міждержавний розшук» від 10.12.2010¹ тощо). За-

конодавче визначення міждержавного розшуку закріплене в ст. 1 «Договору держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав про міждержавний розшук осіб» від 10.12.2010. Так, зокрема, «міждержавний розшук – це комплекс оперативно-розшукових, пошукових, інформаційно-аналітичних та інших заходів, спрямованих на:

- виявлення, затримання та взяття під варту з метою видачі або здійснення кримінального переслідування осіб, що переховуються від органів дізнання, слідства або суду та ухиляються від відбування кримінального покарання;

- встановлення місцезнаходження осіб, що ухиляються від виконання рішення судів за позовами;

- встановлення місцезнаходження осіб, зниклих безвісти, або тих, хто втратив зв'язок з родичами;

- встановлення особи людини, яка не здатна повідомити про себе установчі дані;

- встановлення особи людини за непізнаним трупом;

- надання інформації про всі категорії осіб, що розшукуються і встановлюються, які знаходяться за межами держави-ініціатора розшуку, але на територіях Сторін».

Що ж до *міжнародного розшуку осіб*, то, виходячи із результатів аналізу положень чинного законодавства України, міжнародно-правових актів і міжнародних договорів, учасником яких є Україна, а також внутрішніх документів Інтерполу та Генеральної асамблеї Інтерполу, можемо дійти висновку, що законодавче поняття «міжнародний розшук» нормативно не визначено. Правильність визначення сутності цієї категорії залежить від чіткості розуміння порядку оголошення особи в міжнародний розшук та його безпосереднього здійснення, встановлення органу, який оголошує особу в міжнародний розшук, моменту, з якого особа вважається такою, що пере-

¹ Договір держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав про міждержавний розшук від 10.12.2010 < https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_n30 > дата звернення 20.12.2018.

буває у міжнародному розшуку. У зв'язку з цим необхідно здійснити системний аналіз положень чинного законодавства України, міжнародно-правових актів і міжнародних договорів, нормативних документів Інтерполу та Генеральної асамблеї Інтерполу, які регламентують ці питання.

Варто зазначити, що Україна з 1992 р. є членом Інтерполу. У 1993 р. Кабінет Міністрів України постановою № 220 затвердив «Положення про Національне центральне бюро Інтерполу»¹. На реалізацію цього Положення наказом МВС України, Генеральної прокуратури України, Служби безпеки України, Державного комітету у справах охорони державного кордону України, Державної митної служби України, Державної податкової адміністрації України від 09.01.1997 № 3/1/2/5/2/2 була затверджена «Інструкція про порядок використання правоохоронними органами можливостей Національного центрального бюро Інтерполу в Україні у попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів»² (Інструкція № 3/1/2/5/2/2), положення якої визначають порядок використання правоохоронними органами України можливостей Національного центрального бюро в Україні (НЦБ) для співробітництва із Генеральним секретаріатом Інтерполу та правоохоронними органами зарубіжних держав під час здійснення діяльності, пов'язаної із попередженням, розкриттям та розслідуванням злочинів, які мають транснаціональний характер або виходять за межі України.

Згідно з приписами вказаної вище Інструкції підрозділом, на який безпосередньо покладається організація виконання функцій Міністерства внутрішніх

справ України як НЦБ Інтерполу, є робочий апарат (РА) Укрбюро Інтерполу, зокрема це Департамент міжнародного поліцейського співробітництва. НЦБ Інтерполу забезпечує співробітництво правоохоронних органів України та зарубіжних країн як у цілому, так і в окремих напрямках боротьби із злочинністю і надає можливості для:

- підготовки та надсилання ініціативних запитів за кордон;
- підготовки та надсилання відповідей на запити зарубіжних правоохоронних органів;
- обміну оперативно-розшуковою, оперативно-довідковою та криміналістичною інформацією про підготовку і вчинення злочинів та причетних до них осіб, а також архівною та, в окремих випадках, процесуальною інформацією;
- обміну досвідом роботи, законодавчим та іншими нормативними актами, навчально-методичною літературою з питань діяльності правоохоронних органів;
- обміну науково-технічною та іншою інформацією з питань боротьби із злочинністю.

Положенням «Про Робочий апарат Укрбюро Інтерполу», затвердженим Наказом Національної поліції України від 21.12.2015 № 193³, визначено, що РА Укрбюро Інтерполу є самостійним структурним підрозділом МВС, який забезпечує реалізацію повноважень МВС щодо представництва України в Міжнародній організації кримінальної поліції – Інтерпол та Європейському поліцейському офісі (Європол), а також повноважень МВС України як НЦБ Інтерполу та Національного контактного пункту Європолу в Україні. РА Укрбюро Інтерполу

¹ Положення про Національне центральне бюро Інтерполу: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.03.1993 № 220 <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-93-p/ed19930325>> дата звернення 20.12.2018.

² Інструкція про порядок використання правоохоронними органами можливостей Національного центрального бюро Інтерполу в Україні у попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів, затверджена Наказом Генеральної прокуратури України, Служби безпеки України, Державного комітету у справах охорони державного кордону України, Державної митної служби України, Державної податкової адміністрації України від 09.01.1997 № 3/1/2/5/2/2 <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0054-97>> дата звернення 20.12.2018.

³ Про Робочий апарат Укрбюро Інтерполу: Наказ Національної поліції України від 21.12.2015 № 193 <<http://tranzit.ltd.ua/nakaz/>> дата звернення 20.12.2018.

відповідно до покладених на нього завдань, що стосуються міжнародного розшуку:

- організовує та координує за запитами правоохоронних органів України міжнародний розшук обвинувачених, підсудних та засуджених осіб, які переходять від органів досудового слідства, суду, ухиляються від відбування кримінального покарання, а також безвісно зниклих (п. 3.1.8);

- організовує та координує за запитами компетентних органів держав-членів Інтерполу розшук на території України осіб, які переховуються від органів розслідування, суду, ухиляються від відбування кримінального покарання, а також безвісно зниклих (п. 3.1.10.);

- організовує прийом-передачу осіб, щодо яких Генеральною прокуратурою України або Міністерством юстиції України прийняте рішення про задоволення клопотань компетентних органів іноземних держав щодо видачі (екстрадиції), тимчасової видачі, транзитного переміщення або передачі для подальшого відбування призначеного покарання (п. 3.1.11.);

- організовує прийом-передачу та конвоювання осіб, щодо яких компетентними органами іноземних держав прийняте рішення про задоволення клопотань Генеральної прокуратури або Міністерства юстиції України щодо видачі (екстрадиції), тимчасової видачі, транзитного переміщення або передачі для подальшого відбування призначеного покарання (п. 3.1.12.);

- передає органам державної влади України та державним органам іноземних держав клопотання про взяття під варту або затримання особи, щодо якої буде направлено запит про видачу, а також про надання взаємної допомоги в кримінальних справах у випадках, передбачених міжнародними договорами України (п. 3.1.14.).

Відповідно до п. 4.1 Інструкції № 3/1/2/5/2/2 правоохоронні органи України, використовуючи систему між-

народного розшуку в межах Інтерполу, мають змогу: одержати інформацію про місцеперебування за кордоном та рід занять розшукуваних осіб: підозрюваних у вчиненні злочинів, звинувачуваних, засуджених, які ухиляються від кримінальної відповідальності чи відбування покарання з подальшою їх екстрадицією (видачею); встановити контроль за діяльністю та пересуванням осіб, які переховуються від правоохоронних органів за межами України; встановити місцезнаходження особи, яка виїхала за кордон і пропала безвісти; ідентифікувати особу; ідентифікувати невідомих хворих; ідентифікувати непізнані трупи.

Пунктом 4.4 Інструкції № 3/1/2/5/2/2 передбачено, що підставою для міжнародного розшуку громадян України є запит правоохоронного органу, надісланий до НЦБ. У запиті повинна бути викладена повна та об'єктивна інформація про події, факти на розшукуваних осіб, а саме:

- номер кримінальної справи, ким та коли вона порушена, прізвище слідчого, який провадить розслідування, його контактний телефон;

- номер, дата заведення оперативно-розшукової справи категорії «Розшук», прізвище та контактний телефон працівника, який здійснює провадження у справі;

- обставини вчиненого злочину (злочинів) – місце, час, спосіб, юридична кваліфікація діянь, інші причетні до злочинів особи тощо;

- усі відомі прізвища, імена, по батькові розшукуваного кирилицею та в латинській транскрипції;

- за можливості – відомості про обох батьків;

- повна дата і місце народження розшукуваної особи;

- громадянство, національність;

- номери національного та закордонного паспортів, дати їх видачі, органи, які видавали паспорти;

- прізвиська розшукуваного, під якими він може бути відомим у злочинному середовищі;

- прикмети загальні (зріст, будова тіла, колір волосся, очей тощо) та особливі (шрами, татуювання, відсутність органів, окуляри тощо);

- функціональні ознаки (особливості ходи, заїкання, звички тощо);

- дві фотокартки (якщо можливо, анфас та в профіль) із зазначенням дати фотографування та виготовлення фотокарток;

- за наявності – дві дактокарти;

- відомості про наявність у розшукуваного зброї, чи може він становити загрозу для оточуючих як психічно хворий, наркоман, інфекційно хворий, схильний до жорстокості тощо;

- професії, якими видами діяльності може займатися;

- мови, якими володіє;

- в яких країнах і за якими адресами може перебувати, з ким може контактувати в країні перебування;

- який запобіжний захід обраний стосовно розшукуваної особи. Якщо є санкція на тримання цієї особи під вартою, ким і коли вона видана.

У разі розшуку підозрюваної, обвинуваченої або засудженої особи, яка переховується за кордоном, у запиті додатково відтворюються такі позиції:

номер кримінальної справи, дата її порушення, назва органу, який провадить розслідування чи розшук такої особи, номер та текст статті Кримінального кодексу України із зазначенням передбаченої нею міри покарання, а також стислий виклад вчиненого розшукуваною особою протиправного діяння;

заходи, які з погляду ініціатора розшуку доцільно вжити щодо розшукуваної особи у разі виявлення її на території іноземної держави. Такими заходами, як правило, можуть бути:

а) встановлення контролю за пересуванням розшукуваної особи. У цьому випадку від закордонних партнерів може бути одержана інформація про місцеперебування розшукуваного, маршрути переміщення, контакти, виїзд за межі країни тощо;

б) затримання та арешт розшукуваної особи з наступною її екстрадицією. У цьому разі ініціатор розшуку в запиті до НЦБ гарантує, що при затриманні та арешті розшукуваної особи на території іншої держави до її компетентних органів буде обов'язково надіслано клопотання про екстрадицію цієї особи. Якщо країна, де вірогідно може перебувати розшукувана особа, невідома, то в запиті гарантується звернення з клопотанням про екстрадицію до будь-якої країни або вказується коло чи конкретний перелік країн, яким обмежується гарантоване звернення з клопотанням про екстрадицію.

Отже, зважаючи на положення ст.ст. 280, 281 КПК України, а також п. 8 «Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні» та п. 4.4 Інструкції № 3/1/2/5/2/2, обов'язковою умовою для направлення правоохоронним органом запиту до РА НЦБ Інтерполу щодо міжнародного розшуку особи, яка вчинила кримінальне правопорушення на території України, є ухвалення слідчим, прокурором постанови про оголошення цієї особи в міжнародний розшук. Прийняття слідчим, прокурором відповідного процесуального рішення в рамках кримінального провадження є лише першим етапом для оголошення особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, в міжнародний розшук. Наступним етапом є направлення правоохоронним органом запиту до РА НЦБ Інтерполу про оголошення особи в міжнародний розшук.

При цьому, слід звернути увагу на закріплену у п. 4.4.18 Інструкції № 3/1/2/5/2/2 вимогу, яка повинна бути врахована при підготовці правоохоронним органом запиту до РА НЦБ Інтерполу, зокрема «який запобіжний захід обраний стосовно розшукуваної особи. Якщо є санкція на тримання цієї осо-

би під вартою (виділ. – М.П. та О.С.), ким і коли вона видана». Як бачимо, законодавець не передбачає як обов'язкову вимогу для складання та подання запиту до РА НЦБ Інтерполу наявності ухвали слідчого судді про обрання до відповідної особи запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, що обумовлено, насамперед, тим, що на момент складання та подання до РА НЦБ Інтерполу запиту про оголошення особи в міжнародний розшук стосовно зазначеної особи ще може бути не обраний запобіжний захід у вигляді тримання під вартою.

У цьому контексті варто зазначити, що згідно з приписами ч. 6 ст. 193 КПК України слідчий суддя, суд може розглянути клопотання про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою та обрати такий запобіжний захід за відсутності підозрюваного, обвинуваченого лише у разі, якщо прокурором, крім наявності підстав, передбачених ст. 177 КПК України, буде доведено, що підозрюваний, обвинувачений оголошений у міжнародний розшук. Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ у своєму листі «Про деякі питання порядку застосування запобіжних заходів під час досудового розслідування та судового провадження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України» від 04.04.2013 № 511–550/0/4–13 з цього приводу зазначив, що обов'язок доведення факту перебування підозрюваного, обвинуваченого у міжнародному розшуку покладається на слідчого, прокурора, який подав клопотання про застосування запобіжного заходу, та підтверджується відповідними відомостями (довідка, витяг із бази даних Інтерполу тощо)¹. Така позиція є цілком обґрунтованою і такою, що в повну міру узгоджується із положеннями ч. 5 ст. 132, ч. 1 ст. 178, ч. 1 ст. 194 КПК України, які покладають на сторону обвинувачення імперативний обов'язок ви-

користовувати докази для обґрунтування клопотань про застосування запобіжних заходів.

З цього приводу слід зазначити, що результати проведеного нами аналізу матеріалів правозастосовної практики свідчать про те, що прокурори як суб'єкти доказування не в усіх випадках належним чином обґрунтовують клопотання про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою щодо особи, яка перебуває у міжнародному розшуку, й надають на підтвердження своєї позиції відповідні докази – документи (довідки, витяги із бази даних Інтерполу тощо). Так, зокрема, апеляційний суд Харківської області у своїй ухвалі від 05.03.2018 (справа № 640/3198/17), відмовляючи в задоволенні апеляційної скарги прокурора, вказав наступне: *«Проте, як вірно зазначено слідчим суддею, надані довідки не містять відомостей про оголошення ОСОБА_2 саме в міжнародний розшук, як того вимагає ч. 6 ст. 193 КПК України. Крім того, в матеріалах, наданих судом, відсутні будь-які постанови про оголошення ОСОБА_2 у міжнародний розшук та відповідні запити органу досудового розслідування, на підставі яких отримані зазначені вище довідки, в яких до того ж не зазначено, в межах якого конкретного кримінального провадження ОСОБА_2 перебуває у розшуку. За таких обставин на час розгляду клопотання у слідчого судді були відсутні підстави для його задоволення».*

Суд апеляційної інстанції позбавлений можливості надавати оцінку довідці від 01.03.2018, відповідно до якої ОСОБА_2 перебуває в міжнародному розшуку, яка була надана прокурором у судовому засіданні апеляційного суду, оскільки така інформація була відсутня у слідчого судді та не була досліджена ним безпосередньо під час розгляду клопотання. Враховуючи, що зміст такої довідки не був предметом розгляду слід-

¹ Про деякі питання порядку застосування запобіжних заходів під час досудового розслідування та судового провадження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України: Лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 04.04.2013 № 511–550/0/4–13 < <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0511740-13> > дата звернення 20.12.2018.

чого судді, колегія суддів не вбачає підстав для задоволення апеляційної скарги прокурора, що не позбавляє сторону обвинувачення права повторно звернутися з клопотанням про застосування до ОСОБА_2 запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, надавши при цьому належний документ, що засвідчує перебування ОСОБА_2 у міжнародному розшуку по кримінальному провадженню № 12016220490007559»¹.

Подібна позиція відображена й в ухвалі Голосіївського районного суду м. Києва від 19.04.2018 (справа № 752/15027/15-к), якою відмовлено у погодженні клопотання прокурора про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. Так, зокрема, в ухвалі суду зазначено: «Як вбачається з долучених до клопотання матеріалів, постановою слідчого у кримінальному провадженні – начальника другого слідчого відділу слідчого управління прокуратури м. Києва, погодженою прокурором відділу процесуального керівництва у кримінальних провадженнях слідчих прокуратури м. Києва, підозрюваного ОСОБА_5 оголошено у міжнародний розшук, який доручено СБ України.

Відповідно до доданої до матеріалів клопотання Картки на особу, яка вчинила кримінальне правопорушення, та яка підозрюється у їх вчиненні, що є додатком 4-а до п. 2.2 Положення «Про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань», затвердженого наказом Генерального прокурора України № 69 від 17.08.2012, відомості про оголошення ОСОБА_5 у розшук внесено до Єдиного реєстру досудових розслідувань 10.09.2015.

Як вбачається з наявної в матеріалах кримінального провадження постанови від 10.09.2015 про оголошення у міжнародний розшук підозрюваного ОСОБА_5, зазначена постанова прийня-

та до виконання старшим інспектором з особливих доручень Робочого апарату Укрбюро Інтерполу 10.09.2015, про що на вказаній постанові проставлено відповідну відмітку про отримання.

Слідчий суддя критично ставиться до посилок сторони обвинувачення щодо доводів переховування підозрюваного ОСОБА_5, оскільки останній до свого виїзду за кордон неодноразово і своєчасно з'являвся до слідчого з метою проведення з ним процесуальних дій; своєчасно, за два дні до виїзду у подорож 14.08.2015, особисто, письмово поставив до відома слідчого про свою тривалу закордонну подорож, яка відповідно до ч. 4 ст. 138 КПК України є поважною причиною неприбуття особи за викликом сторони обвинувачення; при листуванні з стороною обвинувачення повідомляв про адресу свого проживання; на відому адресу проживання не отримував жодного належного повідомлення про виклик до слідчого або прокурора.

З урахуванням викладеного в ході розгляду клопотання прокурором не доведено, що ОСОБА_5 на час розгляду клопотання оголошений у міжнародний розшук, у розпорядження слідчого судді доказів на підтвердження вказаної обставини не надано, а тому слідчий суддя вважає відсутніми підстави для розгляду клопотання про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою у відсутність підозрюваного, а відтак і неможливим його задоволення по суті вимог»².

Таким чином, обов'язок доказування факту перебування підозрюваного у міжнародному розшуку під час розгляду клопотання щодо обрання до нього запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою покладається на сторону обвинувачення. Відсутність на момент розгляду клопотання про обрання запобіжного за-

¹ Справа № 640/3198/17: Ухвала Апеляційного суду Харківської області від 05.03.2018 <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/72691120>> дата звернення 20.12.2018.

² Справа № 752/15027/15-к: Ухвала Голосіївського районного суду м. Києва від 19.04.2018 <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/73684922>> дата звернення 20.12.2018.

ходу у вигляді тримання під вартою щодо особи, яка перебуває в міжнародному розшуку, відповідних підтверджуючих доказів є обґрунтованою підставою для його незадоволення слідчим суддею.

Слід зазначити, що РА Укрбюро Інтерполу, отримавши відповідний запит, вивчає одержані матеріали, при потребі запитує в ініціатора додаткові відомості і за прийнятими Інтерполом правилами надсилає запит до Генерального секретаріату Інтерполу або в РА Інтерполу відповідної країни (п. 4.6 Інструкції № 3/1/2/5/2/2).

При цьому, РА Укрбюро Інтерполу згідно із положенням п. 1.13 Інструкції № 3/1/2/5/2/2 може відмовити повністю або частково у виконанні запитів:

- які не стосуються компетенції Інтерполу;
- які пов'язані із злочинами політичного, військового, релігійного чи расового характеру;
- виконання яких призведе до порушення:
 - а) суверенітету та безпеки України;
 - б) законодавства України чи держави, куди надсилається запит;
 - в) прав людини;
 - якщо вони оформлені з порушенням вимог Інструкції № 3/1/2/5/2/2;
 - якщо вони надійшли від відомств, установ та організацій, що відповідно до законодавства України не є правоохоронними органами;
 - якщо вони надійшли від фізичних осіб.

Про відмову у виконанні запиту РА Укрбюро Інтерполу письмово інформує ініціатора із зазначенням причин відмови.

У разі затримання чи встановлення місцеперебування розшукуваної особи на території України ініціатор її міжнародного розшуку зобов'язаний негайно, але за будь-яких обставин не пізніше 5-ти днів, повідомити про це в РА Укрбюро Інтерполу для інформування пра-

воохоронних органів зарубіжних країн про припинення розшуку.

Після одержання даних про місцеперебування розшукуваної особи за кордоном РА Укрбюро Інтерполу:

- доводить одержану інформацію до відома ініціатора розшуку;
- повідомляє Генеральну прокуратуру України, а також прокуратуру Автономної Республіки Крим, міст Києва, Севастополя чи відповідної області (якщо кримінальна справа щодо розшукуваної особи знаходиться в провадженні слідчих прокуратури), Головне слідче управління МВС України (якщо розслідування в кримінальній справі провадять слідчі органів внутрішніх справ) або ГУКР МВС України (в разі розшуку засудженої особи) чи інші правоохоронні органи або їх структурні підрозділи за підслідністю.

Орган-ініціатор розшуку, отримавши інформацію про місцеперебування розшукуваної особи за кордоном, готує і не пізніше 10 днів з моменту отримання такої інформації надсилає відповідно в прокуратуру Автономної Республіки Крим, міст Києва, Севастополя чи області, Головне слідче управління, ГУКР МВС України, відповідний підрозділ інших правоохоронних органів за підслідністю обґрунтований запит про її видачу, до якого додаються документи, передбачені п.п. 4.10.1–4.10.9 вказаної Інструкції.

Відповідно до «Правил Інтерполу щодо обробки інформації»¹ (далі – Правила) Генеральний секретаріат Інтерполу є: 1) відповідальним за загальне керівництво Інформаційною системою Інтерполу й на нього покладається обов'язок ведення бази даних Інтерполу (ст. 22); 2) уповноваженим вносити, оновлювати та видаляти інформацію з баз даних Організації (ст. 24); 3) відповідальним за перевірку відповідності всіх запитів вказаним Правилам та за опублікування якомога швидше тих запитів, які він вважає відповідними (ст. 74).

¹ Interpol's Rules on the Processing of Data 2016 <<https://www.interpol.int/content/download/5694/file/INTERPOL%20Rules%20on%20the%20Processing%20of%20Data-EN.pdf>> дата звернення 20.12.2018.

Статтею 77 Правил визначено, що всі запити перевіряються Генеральним секретаріатом на відповідність вказаним правилам. Генеральний секретаріат може не публікувати повідомлення від імені Організації, якщо:

(а) надані дані не відповідають вимогам умови публікації повідомлення;

(б) публікація повідомлення не представляє інтерес для цілей міжнародної поліцейської співпраці;

(с) публікація повідомлення може завдати шкоди інтересам організації або її членів.

Генеральний секретаріат Інтерполу відповідно до положень вказаних правил уповноважений випускати такі види повідомлень, правий верхній кут яких маркується відповідним кольором: червоним (Red Notice); жовтим (Yellow Notice); зеленим (Green Notice); помаранчевим (Orange Notice); синім (Blue Notice); чорним (Black Notice); пурпуровим (Purple Notice).

Відповідно до ст. 84 Правил повідомлення з червоним кутом (Red Notice) публікуються за запитом НЦБ з метою пошуку місцезнаходження розшукуваної особи та його / її затримання, арешту або обмеження пересування з метою екстрадиції, видачі або подібних законних дій. Такі повідомлення згідно зі ст. 83 Правил можуть публікуватися лише коли подано достатні судові дані щодо особи. Такі дані мають включати принаймні:

1. Виклад фактичних обставин справи, які розкриватимуть стислий і зрозумілий опис злочинної діяльності розшукуваної особи, включаючи час і місце цієї діяльності.

2. Обвинувачення.

3. Закон, що передбачає злочин (по можливості і відповідно до національного законодавства РА Укрбюро Інтерполу має надати формулювання відповідних положень щодо покарання).

4. Максимально можливе покарання, накладене покарання, або ж покарання, яке підлягає виконанню.

5. Посилання на дійсний ордер на арешт або судові рішення, яке має такий же наслідок (надати копію такого ордеру чи рішення).

У ст. 85 Правил також зазначається, що РА Укрбюро Інтерполу може подати додаткові документи для сприяння екстрадиції, коли вважає це необхідним та доречним.

Ураховуючи викладене, можемо дійти висновку, що разом із запитом до Генерального секретаріату подаються докази, що підтверджують зазначену у запиті інформацію й на підставі яких можливо оголосити особу в розшук. Постанова слідчого чи прокурора про оголошення особи в розшук є одним із проміжних та ініціюючих документів, вона направляється РА Укрбюро Інтерполу до Генерального секретаріату разом із переліком документів, зазначених у «Правилах Інтерполу щодо обробки інформації».

Генеральний секретаріат видає спеціальний документ – циркулярне повідомлення (DIFFUSION) у випадку прийняття рішення про оголошення особи в міжнародний розшук, що свідчить про оголошення Інтерполом особи в міжнародний розшук, а його направлення до РА Укрбюро Інтерполу усіх країн-учасниць – початком (ініціацією) його здійснення.

Відповідно до ст. 23 «Статуту Комісії з контролю за файлами Інтерполу»¹ Генеральний секретаріат повинен забезпечити направлення до Комісії запитів, здійснених згідно зі положенням цього «Статуту Комісії з контролю за файлами Інтерполу», відразу ж після їх отримання Генеральним секретаріатом. Стаття 28 передбачає, що Палата запитів Комісії уповноважена на прийняття рішення в межах своєї компетенції щодо обробки запитів, поданих відповідно до «Статуту

¹ Statute of the Commission for the Control of Interpol's Files 2016 <<https://www.interpol.int/content/download/5694/file/INTERPOL%20Rules%20on%20the%20Processing%20of%20Data-EN.pdf>> дата звернення 20.12.2018.

Комісії з контролю за файлами Інтерполу», а також на розгляд та прийняття рішення щодо запитів про надання доступу, виправлення або видалення даних, оброблених в Інформаційній системі Інтерполу.

Слід звернути увагу на те, що результати проведеного аналізу матеріалів правозастосовної практики свідчать про те, що досить часто до Комісії направляються адвокатами (захисниками) запити з приводу обмеження доступу до файлів щодо осіб, які ще не перебувають на обліку в базах даних Інтерполу, оскільки заявником згідно зі ст. 30 «Статуту Комісії з контролю за файлами Інтерполу» є будь-яка фізична або юридична особа, яка подає запит.

Палата запитів Комісії досліджує запити на предмет їх прийнятності, тобто відповідності положенням «Статуту Комісії з контролю за файлами Інтерполу» та критеріям, визначеним у робочих правилах Комісії. Після цього дані в запиті перевіряються на відповідність «Правилам Інтерполу щодо обробки інформації», на підставі чого Палата приймає рішення щодо надання доступу, виправлення чи видалення даних, оброблених в Інформаційній системі Інтерполу. Згідно зі ст. 38 «Статуту Комісії з контролю за файлами Інтерполу» рішення Палати є остаточним та обов'язковим як для Організації, так і для заявника.

Відповідно до ст. 60 «Статуту Комісії з контролю за файлами Інтерполу», якщо третя сторона запитує доступ до даних, які містяться в базі даних, Генеральний секретаріат може пересилати дані тільки з попереднього дозволу джерела даних. Крім того, Генеральний секретаріат може вимагати висновок Комісії з контролю файлів Інтерполу для прийняття рішення щодо розкриття громадськості даних, оброблених в Інформаційній системі Інтерполу, відповідно до умов, викладених у Правилах. Однією з таких умов є санкціонування розкриття даних джерелом цих даних, включаючи деталі щодо типу даних, які підлягають розкриттю, методу

їх розкриття, потенціальних одержувачів даних, а також даних щодо умов, що стосуються розкриття, визначених джерелом цих даних.

Таким чином, Генеральний секретаріат Інтерполу є суб'єктом, який оголошує особу в міжнародний розшук. Компетентні правоохоронні органи, які направляють запити про оголошення особи в розшук, є лише ініціаторами, які діють через відповідне РА НЦБ Інтерполу.

Моментом оголошення особи в міжнародний розшук є саме прийняття Генеральним секретаріатом Інтерполу рішення – циркулярного повідомлення, що відображається в інформаційній базі Інтерполу. Початком міжнародного розшуку є направлення відповідного повідомлення до РА Укрбюро Інтерполу усіх країн-учасниць.

У цьому контексті вважаємо суперечливою й такою, що не відповідає положенням чинного КПК України, Інструкції № 3/1/2/5/2/2, а також внутрішніх документів Інтерполу практику тих вітчизняних суддів, які у своїх рішеннях вказують, що моментом оголошення особи в міжнародний розшук є саме дата винесення слідчим, прокурором постанови про оголошення особи в міжнародний розшук, її скерування з відповідними матеріалами до РА Укрбюро Інтерполу та внесення відомостей про це до ЄРДР. Так, наприклад, в Ухвалі Апеляційного суду м. Києва від 20.09.2018 (справа № 11-сс/796/4578/2018) зазначено наступне: *«Фактично ж дата винесення органом досудового розслідування постанови про оголошення підозрюваного в міжнародний розшук, її скерування з відповідними матеріалами до РА Укрбюро Інтерполу та внесення відомостей про це до Єдиного реєстру досудових розслідувань і є початком перебування особи в міжнародному розшуку в розумінні вимог ст. 281 КПК України, а будь-яких інших документів, зокрема, довідки Інтерполу, витягу з бази Інтерполу тощо, зазначена норма закону не вима-*

гає. Тому, як вважає колегія суддів, саме наведені дані і мають бути доведені прокурором, як того вимагає ч. 6 ст. 193 КПК України. Оскільки прокурором у судовому засіданні було доведено, що ОСОБА_4 у встановленому порядку оголошений відповідною постановою старшого детектива у міжнародний розшук, дані про це скеровані до РА Укрбюро Інтерполу та внесені до Єдиного реєстру досудових розслідувань, то колегія суддів доходить висновку, що на момент винесення слідчим суддею оскаржуваної ухвали і на теперішній час ОСОБА_4 перебував і перебуває у міжнародному розшуку. Крім того, дослідивши клопотання старшого детектива та матеріали провадження, колегія суддів встановила наявність передбачених законом обставин, які пов'язують необхідність обрання щодо ОСОБА_4 запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою»¹.

Такою, що відповідає чинному вітчизняному та міжнародному законодавству, наведеного нами вище, є практика тих національних судів України, які у своїх рішеннях вказують, що факт внесення слідчим, прокурором відомостей до ЄРДР про оголошення розшуку підозрюваного ще не є підставою для його оголошення в міжнародний розшук і не є наслідком набуття особою статусу міжнародно розшукуваної. Так, зокрема в ухвалі Голосіївського районного суду м. Києва від 19.04.2018 (справа № 752/15027/15-к) зазначено наступне: «Стаття 281 КПК України, врегульовуючи питання прийняття слідчим/прокурором рішення щодо розшуку особи, не регламентує категорії такого розшуку, а також не містить припису щодо настання моменту оголошення особи у міжнародний розшук. Вона не встановлює умов оголошення підозрюваного у міжнародний розшук, а відповідно і процесуальний статус особи як оголошеної у міжнародний розшук. У цьому розумінні приписи ст. 281 КПК України

мають бланкетний характер. Отже, для визначення процесуального статусу особи, оголошеної у міжнародний розшук, на якому законодавець наголосив у ч. 6 ст. 193 КПК України, як єдиної підстави для розгляду клопотання про обрання їй запобіжного заходу слід звертатися до інших нормативних актів.

Відповідно до позиції Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ (далі – ВССУ) з цього приводу, яка міститься у п. 6 роз'яснень (лист № 511–550/04–13 від 04.04.2013), відповідно до яких слідчий суддя, суд наділений правом розглянути клопотання про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою та обрати такий запобіжний захід за відсутності підозрюваного, обвинуваченого лише у разі, якщо прокурором, крім наявності підстав, передбачених ст. 177 КПК України, буде доведено, що такого підозрюваного, обвинуваченого оголошено у міжнародний розшук (ч. 6 ст. 193 КПК України).

Обов'язок доведення факту перебування підозрюваного, обвинуваченого у міжнародному розшуку покладається на слідчого, прокурора, який подав клопотання про застосування запобіжного заходу, та підтверджується відповідними відомостями (довідка, витяг із бази даних Інтерполу тощо).

Із згаданого листа ВССУ однозначно випливає, що підозрюваним, якого оголошено у міжнародний розшук (у розумінні ч. 6 ст. 193 КПК України), слід вважати винятково особу, яка перебуває у міжнародному розшуку і це підтверджується відповідними довідками та витягами із бази даних Інтерполу.

Відповідно до ч. 2 ст. 281 КПК України про оголошення розшуку виноситься окрема постанова, якщо досудове розслідування не зупиняється або вказується в постанові про зупинення досудового розслідування, якщо таке рішення при-

¹ Справа № 760/21596/18: Ухвала Апеляційного суду м. Києва від 20.09.2018 <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/76647178>> дата звернення 20.12.2018.

ймається, відомості про що вносяться до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

Відповідно до п/п. 14 п. 2.1 та п/п. 7 п. 3.1 Положення «Про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань» до Єдиного реєстру досудових розслідувань вносяться відомості лише про «оголошення розшуку підозрюваного» протягом 24 годин з моменту винесення прокурором або слідчим відповідної постанови. Про категорію розшуку у цьому Порядку не йдеться. Отже, внесення відомостей до ЄРДР про оголошення розшуку підозрюваного є внесенням інформації лише про прийняття прокурором/слідчим такої постанови.

Це не є оголошенням підозрюваного у міжнародний розшук, і не має наслідком набуття особою статусу міжнародно розшукуваної, оскільки для цього потрібно додатково здійснити визначений перелік адміністративних дій, спрямованих на досягнення результату у вигляді оголошення підозрюваного у міжнародний розшук.

За п. 4.3 Інструкції про порядок використання правоохоронними органами можливостей НЦБ Інтерполу в Україні у попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів, затвердженій спільним наказом МВС, ГПУ, СБУ, ДМСУ, ДПАУ, Державного комітету у справах охорони державного кордону України, міжнародному розшукові з ініціативи правоохоронних органів України підлягають особи, які виїхали за межі України і ухиляються від кримінальної відповідальності та відбуття покарання.

Пункт 4.4 Інструкції встановлює, що підставою для міжнародного розшуку громадян України є запит правоохоронного органу, надісланий до НЦБ. Отже, знаходження запиту від правоохоронного органу до НЦБ є лише підставою для початку процедури підготовки оголошення міжнародного розшуку підозрюваного»¹.

На підставі проведеного наукового дослідження та здійсненого доктринального тлумачення норм чинного законодавства України, міжнародно-правових актів і договорів, а також внутрішніх документів Інтерполу та Генеральної асамблеї Інтерполу, їх системного аналізу, можемо дійти таких **узагальнювальних висновків**:

1. Органом, що здійснює повноваження щодо оголошення особи в міжнародний розшук, є Генеральний секретаріат Інтерполу. Компетентні правоохоронні органи запитуючої держави є лише ініціаторами, які діють через відповідне РА НЦБ Інтерполу.

2. Особа оголошується у міжнародний розшук у такому порядку:

- ухвалення слідчим або прокурором постанови про оголошення особи в міжнародний розшук;

- підготовка та направлення слідчим запиту в Укрбюро Інтерполу, а саме в Департамент міжнародного поліцейського співробітництва;

- здійснення Департаментом міжнародного поліцейського співробітництва перевірки запиту на відповідність вимогам, передбаченим чинним законодавством України, міжнародними договорами та внутрішніми документами Інтерполу;

- направлення Департаментом міжнародного поліцейського співробітництва в Генеральний Секретаріат запиту щодо публікації повідомлення в базі даних;

- здійснення Генеральним Секретаріатом перевірки запиту на відповідність вимогам, передбаченим «Правилами Інтерполу щодо обробки інформації»;

- внесення Генеральним Секретаріатом повідомлення, наведеного в запиті, до баз даних Інтерполу, й інформування про це всіх НБЦ Інтерполу;

- здійснення Департаментом міжнародного поліцейського співробітництва контролю за оновленням інформації в повідомленні.

¹ Справа № 752/15027/15-к: Ухвала Голосіївського районного суду м. Києва від 19.04.2018 <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/73684922>> дата звернення 20.12.2018.

3. Моментом оголошення особи в міжнародний розшук є саме прийняття Генеральним секретаріатом Інтерполу рішення – циркулярного повідомлення, що відображається в інформаційній базі Інтерполу. Початком міжнародного розшуку є направлення відповідного повідомлення до РА Укрбюро Інтерполу усіх країн-учасниць.

При цьому особа вважається оголошеною в міжнародний розшук лише за наявності відповідних підтверджуючих документів (довідка, витяг із бази даних Інтерполу; надсилання запиту про розшук та прийняття його до виконання іншою державою, яка не є членом Інтерполу; надсилання запиту про розшук до іншої держави на підставі двосторонньої угоди тощо).

Відсутність на момент розгляду клопотання прокурора про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою щодо особи, яка перебуває в міжнародному розшуку, відповідних підтверджуючих документів (довідка, витяг із бази даних Інтерполу тощо) є обґрунтованою підставою для його незадоволення слідчим суддею.

4. Для оголошення особи в міжнародний розшук не обов'язково надавати ухвалу слідчого судді про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою.

5. Обов'язковою умовою для направлення правоохоронним органом запиту до РА НЦБ Інтерполу щодо міжнарод-

ного розшуку особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, є ухвалення слідчим, прокурором постанови про оголошення цієї особи в міжнародний розшук. Прийняття слідчим, прокурором відповідного процесуального рішення в рамках кримінального провадження є лише першим етапом для оголошення особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, в міжнародний розшук. На підставі цього рішення в подальшому необхідно підготувати та подати на розгляд компетентного органу РА Укрбюро Інтерполу, а далі Секретаріату, запит та інші передбачені порядком документи. При цьому, рішення про оголошення міжнародного розшуку особи здійснюється Генеральний секретаріат Інтерполу і лише за таких умов особа може вважатись такою, що оголошена у міжнародний розшук.

6. Міжнародний розшук – це регламентований нормами національного та міжнародного законодавства комплекс оперативно-розшукових, інформаційно-довідкових, адміністративно-перевірочних заходів, слідчих (розшукових) дій й негласних слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних дій, що здійснюються на території держав-членів Інтерполу з метою встановлення місця знаходження оголошених у розшук осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді та суду й ухиляються від відбування кримінального покарання.

REFERENCE LIST

LIST OF LEGAL DOCUMENTS

1. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 13.04.2012 № 4651-VI [Criminal Procedural Code of Ukraine: The Law of Ukraine] <<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>> data zvernennia 20.12.2018 (in Ukrainian).
2. Pro operativno-rozshukovu diialnist: Zakon Ukrainy vid 18.02.1992 № 2135-XII [On the Operational Investigation Activity: Law of Ukraine] <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>> data zvernennia 20.12.2018 (in Ukrainian).
3. Instruktsiia z orhanizatsii vzaiemodii orhaniv dosudovoho rozsliduvannia z inshymy orhanamy ta pidrozdilamy Natsionalnoi politsii Ukrainy v zapobihanni kryminalnym pravoporushenniam, yikh vyjavlenni ta rozsliduvanni: Nakaz Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy vid 07.07.2017 № 575 [Instruction on the organization of interaction of pre-trial investigation bodies with other bodies and units of the National Police of Ukraine in the prevention of criminal offenses, their detection and investigation: Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine] <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17>> data zvernennia 20.12.2018 (in Ukrainian).

4. Dohovir derzhav-uchasnyts Spivdruzhnosti Nezaleznykh Derzhav pro mizhderzhavnyi rozshuk vid 10.12.2010 [Treaty of the States Parties to the Commonwealth of Independent States on an interstate investigation] <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_n30> data zvernennia 20.12.2018 (in Ukrainian).

5. Polozhennia pro Natsionalne tsentralne biuro Interpolu: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 25.03.1993 № 220 [Regulation on the National Central Bureau of Interpol: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine] <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-93-п/ed19930325>> data zvernennia 20.12.2018 (in Ukrainian).

6. Instruktsiia pro poriadok vykorystannia pravookhoronnykh orhanamy mozhyvostei Natsionalnoho tsentralnoho biuro Interpolu v Ukraini u poperedzhenni, rozkrytti ta rozsliduvanni zlochiniv, zatverdzhena Nakazom Heneralnoi prokuratury Ukrainy, Sluzhby bezpeky Ukrainy, Derzhavnoho komitetu u spravakh okhorony derzhavnoho kordonu Ukrainy, Derzhavnoi mytnoi sluzhby Ukrainy, Derzhavnoi podatkovoi administratsii Ukrainy vid 09.01.1997 № 3/1/2/5/2/2 [Instruction on the procedure for the use by law enforcement agencies of the capabilities of the National Central Bureau of Interpol in Ukraine in the prevention, disclosure and investigation of crimes, approved by the Order of the Prosecutor General of Ukraine, the Security Service of Ukraine, the State Committee for the Protection of the State Border of Ukraine, the State Customs Service of Ukraine, the State Administration of Ukraine] <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0054-97>> data zvernennia 20.12.2018 (in Ukrainian).

7. Pro Robochyi aparat Ukrbiuro Interpolu: Nakaz Natsionalnoi politsii Ukrainy vid 21.12.2015 № 193 [About the Interpol Bureau UkrBureau: Order of the National Police of Ukraine] <<http://tranzit.ltd.ua/nakaz/>> data zvernennia 20.12.2018 (in Ukrainian).

8. Interpol's Rules on the Processing of Data 2016 <<https://www.interpol.int/content/download/5694/file/INTERPOL%20Rules%20on%20the%20Processing%20of%20Data-EN.pdf>> date of issue 20.12.2018 (in England).

9. Statute of the Commission for the Control of Interpol's Files 2016 <<https://www.interpol.int/content/download/5694/file/INTERPOL%20Rules%20on%20the%20Processing%20of%20Data-EN.pdf>> date of issue 20.12.2018 (in England).

CASES

10. Pro deiaki pytannia poriadku zastosuvannia zapobizhnykh zakhodiv pid chas dosudovoho rozsliduvannia ta sudovoho provadzhennia vidpovidno do Kryminalnoho protsesualnoho kodeksu Ukrainy: Lyst Vyshchoho spetsializovanoho sudu Ukrainy z rozghliadu tsyvilnykh i kryminalnykh sprav vid 04.04.2013 № 511–550/04–13 [Some Issues on the Precautionary Measures in Pre-trial Investigation and Proceedings Pursuant to the Criminal Procedure Code of Ukraine: Letter from the High Specialized Court of Ukraine for Civil and Criminal Cases] <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0511740-13>> data zvernennia 20.12.2018 (in Ukrainian).

11. Sprava № 640/3198/17: Ukhvala Apeliatsiinoho sudu Kharkivskoi oblasti vid 05.03.2018 [Case № 640/3198/17: Decision of the Court of Appeal of Kharkiv Oblast dated 05.03.2018] <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/72691120>> data zvernennia 20.12.2018 (in Ukrainian).

12. Sprava № 752/15027/15-k: Ukhvala Holosiivskoho raionnoho sudu m. Kyieva vid 19.04.2018 [Case № 752/15027/15-k: Decision of the Holosiivskyi District Court of Kyiv dated 19.04.2018] <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/73684922>> data zvernennia 20.12.2018 (in Ukrainian).

13. Sprava № 752/15027/15-k: Ukhvala Holosiivskoho raionnoho sudu m. Kyieva vid 19.04.2018 [Case № 760/21596/18: Decision of the Court of Appeal of Kyiv dated 20.09.2018] <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/76647178>> data zvernennia 20.12.2018 (in Ukrainian).

WEBSITES

14. 'Statistichna InformatsIya pro stan zlochinosti ta rezultati prokurorsko-slIdchoYi dIyalnosti' [Statistical information on registered criminal offenses and results of their pre-trial investigation for 2014–2018] Ofitsiyniy sayt «Generalna prokuratura UkraYini» <<https://www.gp.gov.ua/ua/statinfo.html>> data zvernennya 08.06.2018 (in Ukrainian).

Pohoretskyi M., Starenkyi O. Declaring a person on the international wanted list: problems issues.

One of the disadvantages of the current Criminal Procedure Code of Ukraine is the lack of a clear legal regulation of the procedural for announcing a person on the international wanted list and its direct implementation, the uncertainty of the body announcing the person on the international wanted list, as well as the moment from which the person is considered as being in international wanted list. All this leads to ambiguous understanding of these issues by practitioners and unequal formation of law enforcement practice.

Taking into consideration abovementioned, the authors of the article aim to research the procedure for announcing a person on the international wanted list and its direct implementation, to determine the body that announces the person on the international wanted list, as well as the moment from which the person is considered to be on the international wanted list.

The authors of the article have analyzed in details the provisions of the current Ukrainian legislation, international legal acts and treaties, as well as internal documents of Interpol and the Interpol General Assembly regarding the international search of a person.

It is concluded that the body responsible for declaring a person on the international wanted list is the General Secretariat of Interpol. The competent law enforcement authorities of the requesting State are only the initiators acting through the relevant Working Unites of the National Central Bureau of Interpol. The moment when a person is put on the international wanted list is the adoption by the General Secretariat of Interpol of a decision – a circular message that is displayed in the Interpol information base. The beginning of the international search is to send a corresponding message to the Interpol Polar Bureau of all participating countries.

The phased procedure for declaring a person on the international wanted list has been determined.

It is stated that the absence at the time of consideration of the request of the prosecutor to choose a preventive measure in the form of detention of a person on the international wanted list, relevant supporting documents (certificate, extract from the Interpol database, etc.) is a justified reason for his dissatisfaction.

It has been established that a prerequisite for a law enforcement agency to request an Interpol NCB inquiry into the international investigation of a person who has committed a criminal offense is the adoption by the investigator, the prosecutor of the decision to declare that person on the international wanted list. The adoption by the investigator, the prosecutor of the appropriate procedural decision in the framework of criminal proceedings is only the first stage for the announcement of a person who has committed a criminal offense on the international wanted list.

Keywords: *international search; prosecutor; Interpol; evidence; criminal proceedings; preventive measure.*

Стаття надійшла до редакції журналу 21.12.2018.